

До Комисията по образованието и науката
Народно Събрание на РБ

Становище по

Законопроект за предучилищното и училищното образование 454-01-51 21/11/2014

От Мира Кръстева, родител

Внесенят проектозакон е изключително важна, макар и донякъде плаха крачка към модернизирани на приоритетна област като образованието, която с навлизането на информационните технологии се развива с главоломна скорост. Не е лесно един закон, който трябва да регулира образователната система за поне 10 години напред и да подготвя хората, която ще изнасят на плещите си икономиката следващите 20-30 години да е силно прескриптивен и същевременно да създава среда за иновации, ползване на нови методи, промяна на нагласи и развиване на способностите на деца, които растат в коренно различен свят от този, в който са израснали болшинството от родителите и учителите им – кабелна телевизия, интернет, email, социални мрежи, смарт технологии, нововъзникващи професии, висока мобилност.

Използвам думата плаха, тъй като в идеалния сценарий, този закон трябва с един замах да изкорени неработещи, тромави и остарели практики и приветства новаторството в образованието, запазвайки само най-доброто от съществуващите модели, с които функционира системата в България досега. Същевременно, фактът, че образованието е процес, означава, че количеството промяна, което може да поемат участниците е в пряка връзка с преобладаващите навици и компетентности на участниците – учители, деца и родители – умения за ползване на нови технологии, познаване на съвременни модели за мотивация, преподаване и проверка на знания и умения, владеење на чужди езици, необходими за самообразоването на всеки будител в днешно време, достъп до интернет, активно споделяне на добри практики, обмен с колеги от други страни. Част от участниците владеят тези умения и там резултатите са налице. Сега е моментът тези добри практики да се приложат и при останалите. Това е много амбициозна задача, защото разчупва статуквото, но е и шанс заедно да направим отговорна крачка напред.

Ще се опитам да визуализирам предизвикателството, пред което е изправена образователната система със следния пример: До вчера сме имали черно-бял телевизор с една програма, което е било революционно първата половина на миналия век. Този приемник не може да приема нови програми, няма дистанционно, няма цвят, няма USB порт, тежък е и за него няма резервни части. Днес виждаме, че можем да си вземем нов телевизор на поносима цена, който има цвят, избор на програми от цял свят според нашия вкус, дистанционно, има опция да е с интегриран интернет, компактен, има гаранция за сервизна поддръжка, има упътване на няколко езика, енергоспестяващ и даже може да връща назад или записва по график.

Вероятно малцина от нас биха изпитали носталгия по функционалността на стария телевизор. Носталгията би била по ситуациите, в които се е случвало ползването – събиране със семейството или приятели да гледаме определена интересна програма. Технологиата на черно-белия телевизор отдавна е остаряла и на никого не липсва. Срещите със семейството и приятелите, както и информацията и емоцията от предаванията можем да ги гледаме и на

новия телевизор. Ако пък някой е свикнал с визията на стария апарат, може да си го запази и да го ползва за стилна поставка за книги, цветя или да разглови с децата си и да им покаже как е функционира този уред.

Решението да използваме новия телевизор не е предателство към стария, нито към хората, които са го създали или с които сме го ползвали. Това е напредък. Ако някои от нас не са сигурни как да ползват новото устройство, тези които могат, ще им помогнат и с общи усилия ще се научат или ще ползваме заедно, за да гледат и те. Така виждам и „проблема“ с новостите в закона.

Сред основните предимства на този закон е, че той приветства всички тези нови функционалности, които са измислени, съществуват и дават резултати и все още не се използват масово и нас. Ограничаването на въображението, личната преценка и подход на учителите, игнорирането на предпочитанията на самите деца към по-интерактивни, шарени и визуални методи за учене и общуване, изолирането на родителите, които искат само най-доброто за децата си, не може да доведе до щастливи учители, доволни семейства, деца, развиващи потенциала си, прогресираща икономика и иновации, и благоденствие в по-широк смисъл.

Време е да се адресират най-големите страхове на скептиците с примери, съвместна работа и споделяне на най-добри практики, уважение към будителското призвание във всички форми и нива. Искане ми се да отрека и насажданото противопоставяне на млади и стари учители. Без да съм един от тях, виждам многократно примери, че не възрастта е критерий за компетентност, отвореност, иновативност, а добронамереността, личния морал и професионализма на учителя.

Най-силните страни на този закон според нас са:

1. Възможността на учителя да избере подход и структура на материала според своя стил на преподаване, особеностите на неговите ученици, свободно избирайки между множество ресурси, така че образователния процес да е приятен, както за него, така и за децата, и в същото време да постига целите си, както са заложи в чл. 5. Някои учители, за които това е излизане от зоната на комфорта, ще има колеги, родители, асоциации и интернет, с чиято помощ в рамките на няколко месеца/година да добрият увереност, че повечето възможности са тези, които носят прогрес, резултати и удовлетворение за участниците в процеса. Колкото повече ограничения и изземване на функции се налагат, толкова по-малко въображение, творчество и отчитане на индивидуалностите на децата се получава.
2. Статутът на иновативни училища е възможност за екипи, които са по-подготвени и вече имат практика във въвеждането и използването на модерни и работещи методи, да докажат в кратки срокове ползите от нововъведенията и те да спомогнат прилагането на най-успешните практики по-масово. Това също би направило прехода много по-плавен и продуктивен, без да представлява шок за системата. Такива успешни практики са използването на Уча.се, Khan Academy, други интерактивни програми за класната стая, специализираните обучения на Центъра за приобщаващо образование, програми като Заедно в час, метода на мисловните карти на Тони Бюзан, Сугестопедията на Лозанов, партньорства с бизнеса и ИТ средите и много други. Недопустимо е днес в България, да спорим дали да има учителя свобода и отговорност, за това което се случва в класната стая в свят, в който лекциите на Кен Робинсън и Сугата Митра са абсолютен хит на платформата за интелигентни разговори TED години наред. Вече даже

е остаряла новина, че обърнатата класна стая е много ефективен модел за мотивиращо, оптимизирано и работещо образование, което съобразява индивидуалните умения, интереси и способности на децата – един от най-сериозните параметри, по които сегашната система се проваля.

3. Плурализмът в прилагането на различни методи и форми за придобиване на компетенции е особена ценност за новия законопроект по няколко причини. Свободата на родителя да избира методите и ресурсите за образование на децата е атрактивно единствено за информирани, интересувачи се и будни родители, които са готови да поемат огромната отговорност да посветят време, създадат среда, в която децата им да са щастливи, развиващи способностите си, подготвени за самостоятелен живот в зряла възраст и искащи да имат принос за цялото общество. Такива родители има и то не само в България. Този сегмент не може да измести присъствената форма - ходенето на училище, не само поради гореизложените причини, но и по практични причини – финансови, битови, кариерни. Затова не е продуктивно спекулирането, че ще е масово явление, шок за системата и заплахата за работните места на учителите. Залагането на контроли за това, в какви обстоятелства това може да се случи, може и да се превърне в лов на вещици ако е направено с цел да дискредитира доказаните успехи на тази форма по света. Но ако се използва добронамерено и конструктивно, този процес може да произведе систематизация на най-добрите практики на тези методи, което ще подпомогне споделянето им с учители и специалисти. Тази форма не е никак нова, а заимства най-добрите световни и Европейски практики, прилагани в течение на десетилетия в САЩ, Канада, Русия, Великобритания, Ирландия, Франция, Швейцария, Израел, Сингапур и много други. Ако мога да препоръчам една добра практика за самостоятелната форма, то е да не се възпрепятства преминаването в такава форма на деца със някои специални образователни способности, тъй като практиката в други държави показва, че много често тези особености изчезват или се подкрепят много по-успешно в неприсъствена форма.
4. Разширяването на обсега на валидирането на компетентности е нововъведение, което разрешава проблема с приравняването на знания, както получени в неформалната и информална сфера, така и за деца, които идват от чуждестранни присъствени или дистанционни програми. Това също е много адекватна индикация за осъзнаването на необходимостта от гъвкави и осъвременени методи за измерване на знания и умения, които все по-смело настъпват в бизнес и ИТ сектора, както и в утвърдени световноизвестни университети като MIT, Harvard, Stanford. Тези университети приемат ученици, както по диплома, тест и есе, така и без диплома, но с портфолио, специализирани тестове, есе, стаж и препоръки. Мотивацията на втората група студенти е винаги висока, а резултатите - красноречиви. Използването на това, което работи и прилагането му в сферата на традиционно училище не е заплахата, а би дало тласък на най-добрите практики за придобиване на компетенции, независимо от предпочитаната форма. Това ще е и достатъчно условие, за да се задействат механизмите за модернизирани входните критерии във висшите ни училища.

Относно:

Законопроект за народната просвета 454-01-64 15/12/2014

Ето и коментар по набързо внесения Законопроект за народната просвета. Ще се фокусирам върху тенденциозното отстраняване на възможността за избор от родителя на самостоятелната

форма преди 16г. възраст, чиито ползи изложих по-горе, и конкретна критика по следните точки:

- Ограничаването на достъпа до тази форма би довело до парадокса, че за да премине едно дете в тази форма, то трябва да бъде изключено от присъствената форма поради отпадане и други провинения (чл. 111 ал.1)
- Запазването на безсмислени и отживели мерки, неадекватни за днешната реалност като запазване на ограничението за валидиране до не повече от две учебни години наведнъж (чл. 110 ал.2)
- Фрапиращи са подмените на определения с Copy/Paste, като термините *самостоятелно* и *неформално*, показващо непознаване на основни понятия в педагогиката. В чл. 164 ал. 3 на Законопроекта за ПУО е записано че : Информално учене е неинституционализирано, неорганизирано и несистематизирано натрупване на компетентности в живота на човека (точно определение на информалното или още наричаното аформално учене). В чл. 181 ал. 3 на Законопроекта за народната просвета обаче, терминът *информално* е подменен със термина *самостоятелно* и се чете: *Самостоятелно учене е неинституционализирано, неорганизирано и несистематизирано натрупване на компетентности в живота на човека* – това не е вярно. Самостоятелното учене може да се извършва и под егидата или в помещенията на институция, може да е и в организиран формат и е напълно възможно да е систематизиран метод. Пример за това има даже в същия законопроект за НП, в чл. 111 ал. 4.
- Чл. 164. ал.7. Законопроектът за НП е запазил текст от Законопроекта за ПУО, която позволява самостоятелна форма по избор на родителя.
- Забелязах и липсата на статута иновативно училище, за чиито предимства споделих по-горе.

Тези пет примера са достатъчно доказателство за претрупването и тенденциозното редактиране на един добре аргументиран и прогресивен законопроект, този за предучилищното и училищно образование, който предоставя реален шанс на България направи дългоочаквания скок в своята образователна реформа и поставя под съмнение цялостното качеството на Законопроекта за народна просвета.

В заключение, изказвам твърда подкрепа по Законопроекта за предучилищно и училищно образование като важна крачка за въстването на българското образование в отдавна започналия 21 век и адекватен за реалностите, както в образователните системи, така и професионалното реализиране на нашите деца. Неподкрепата му ще доведе до маргинализация на училищното образование, деградация в морала и перспективите на учителската професия и на младото поколение, с фатални последствия за цялото българско общество.

С уважение,

Мира Кръстева

17.12.2014г